

Key words: totalitarianism, dissident, Hazdah Vasil, Grin Roman Bakdualiyeva Raisa, Transcarpathia, agitation, communism.

УДК 94(477)

УКРАЇНСЬКО-РУМУНСЬКІ ТЕРИТОРІАЛЬНІ СУПЕРЕЧНОСТІ: ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ ТА СУЧАСНИЙ СТАН

Безега Т.М. (Ужгород)

Метою даної статті є з'ясування мети українсько-румунських територіальних суперечностей. В дослідженні звертається увага, що однією з першопричин висунення територіальних претензій до України є економічний чинник. Між Україною та Румунією триває жорстка конкуренція, зокрема, за розробки вуглеводневих ресурсів на Чорноморському шельфі, а також за судноплавні канали в дельті Дунаю та зміну русла р. Тиси. Автор робить висновок, що Україна, як ніхто, зацікавлена в подальшому якнайшвидшому і повному облаштуванні своїх кордонів, виходячи з власних державних інтересів, розвитку стабільних і добросусідських відносин зі своїми сусідами в т.ч. і з Румунією.

Ключові слова: Україна, Румунія, територіальні претензії, кордон, о.Зміїний, Чорне море, дельта Дунаю, р. Тиса.

Серед зовнішньополітичних пріоритетів, проголошених Українською державою є вступ до Європейського Союзу. У зв'язку з цим необхідне чітко та всебічне дослідження усіх аспектів інтеграції України, і, в першу чергу, тих, що стосуються багаторівневих відносин з найближчими європейськими країнами. Однією з них є Румунія [2].

У 90-ті роки ХХ ст. обидві держави ввійшли з низкою невирішених проблем, серед яких були і територіальні претензії [14]. Румунія і України є важливими зовнішньополітичними партнерами, а також державами-сусідами першого порядку, поєднаними спільною історичною спадщиною та схожими стратегічними інтересами. Це зумовлено, передусім, наявністю спільного кордону (900 км) [24, с. 130-132], (Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька та Одеська області України межують, відповідно, з такими повітами Румунії, як Сату-Маре, Марамуреш, Сучава, Ботошань, Галац і Тулча), геополітичним положенням (вихід до Чорного моря, контроль над гирлом Дунаю, проходження через їх територію панєвропейських транспортних коридорів), великими можливостями різнопланового партнерства (спорудженні каскадів гідроелектростанцій на р. Тиса і т.д. [20].

Отже, говорячи про українсько-румунські економічні відносини не можливо обійти невідоме питання, яке стосується державного кордону між двома країнами [2].

Хоча сьогодні геополітичний статус держави визначається передусім її економічною спроможністю, а не географічними розмірами та все ж територіальні питання протягом значного проміжку часу з'являлись в історії стосунків обох держав з регулярною частотою. Адже за територіальними претензіями завжди стоять економічні чинники.

Румунія – єдина країна, з якою Україна не має закріплених у міжнародному праві кордонів. Між двома державами існує ряд територіальних питань. Однією з актуальних проблем у взаємовідносинах між Україною та Румунією та недавнього часу була територіальна суперечка, яка стосувалася о. Зміїний [25].

Кордон України з Румунією, незважаючи на підписання у червні 2003 року в м. Чернівцях відповідної угоди, все ще залишається найбільш проблемним з чотирьох кордонів з країнами-членами НАТО та ЄС. Протяжність тільки сухопутної ділянки українсько-румунського кордону становить 613,8 км. (292,2 км річкова, 33 км морська). Він встановлений Паризьким мирним договором від 10 лютого 1947 р. таким, яким був на 1 січня 1941 р. (кордони, які утворилися після приєднання до Радянського Союзу Бессарабії, північної частини Буковини та Герцаївського цинуту (краю. – авт.)) “згідно радянсько-румунської угоди від 28 червня 1940 р.” (угоди, якої насправді не існувало). 4 лютого 1948 р. відповідно до згаданого договору був підписаний Протокол уточнення проходження лінії державного кордону між Румунською Народною Республікою та Союзом Радянських Соціалістичних Республік 23 травня цього ж року – протокол, яким острів Зміїний “був повернутий Радянському Союзові Румунською Народною Республікою і був включений до складу Союзу РСР”. 27 вересня 1949 р. за результатами роботи змішаної демаркаційної комісії підписано Акт про демаркацію та Протокол-опис проходження лінії радянсько-румунського державного кордону. 27 лютого 1961 р. в Бухаресті підписано Договір про режим радянсько-румунського державного кордону, співробітництво та взаємну допомогу з прикордонних питань.

Надзвичайно актуальною проблема кордонів стала одразу після повалення комуністичного режиму в Румунії та здобуття Україною незалежності. Початковий етап становлення українсько-румунських відносин затьмарила спроба деяких радикальних політичних кіл Румунії висунути прямі територіальні претензії до України. 24 червня 1991 р. було ухвалено декларацію Парламенту Румунії про пакт Ріббентропа-Молотова та його наслідки для України, в якій мова йшла про “приналежність Бессарабії, Герцаївського цинуту та Північної Буковини Румунії”. У відповідь Верховна Рада Української РСР у своїй Заяві від 5 липня 1991 р. розцінила такі дії румунської сторони як територіальні претензії до України [2].

Зрештою сторони знайшли компроміс, що утілюється у Договорі про відносини добросусідства і співпраці між Україною і Румунією від 2 червня 1997 р.) і Договорі про режим українсько-румунського державного кордону від 12 травня 2004 р. Відмова від територіальних претензій румунської сторони до України багато в чому була продиктована прагненням офіційного Бухареста вступити до НАТО. Як відомо, однією з вимог Північно-Атлантичного Альянсу до кандидатів, є повага до міжнародних договорів та врегулювання всіх територіальних спорів зі своїми сусідами, тобто державний кордон має бути чітко демаркованим і знято всі взаємні територіальні претензії [3]. Таким чином, укладення договору про українсько-румунський кордон зняло перешкоду на шляху Румунії до НАТО, вступ до якого було офіційно оформлене у 2004 р.

Водночас, найскладнішою проблемою двосторонніх відносин залишається делімітація континентального шельфу і розмежування ВЕЗ у Чорному морі, включаючи о. Зміїний.

Зміїний – невеликий острів, розташований у північно-західній частині Чорного моря, близько 38 км від дельти Дунаю, 120 км від Одеси і 44,8 км від порту Суліна (Румунія). Точне географічне розташування острова – 45°15'18" північної широти і 30°19'15" східної довготи, територія – 20,5 га (0,17 км²), 1,97 км. по периметру, 615 м в довжину і 300 м завширшки. Найближчий від острова український населений пункт – м. Вилкове [7].

Острів має важливе військово-стратегічне, економічне і політичне значення для України, яке останнім часом зросло [10], у січні 2002 р. його було включено до складу Кілійського району Одеської області, а 8 лютого 2007 р. населеному пункту на острові було присвоєно назву “селище Біле”. З метою створення належних умов для проживання людей (приблизно 80 осіб: прикордонники, науковці, технічний персонал маяка) і здійснення господарської та інших видів діяльності на острові Зміїний, Кабінетом Міністрів України було прийнято та забезпечено реалі-

зацію відповідної Комплексної програми впродовж 2002–2006 років. Негативна критика, яку неодноразово висловлювала румунська сторона, коментуючи подібні кроки, була розцінена Україною як втручання у її внутрішні справи, оскільки острів Зміїний перебуває під суверенітетом української держави.

Однією з ймовірних причин, які призвели до трансформації позиції румунської сторони щодо визначення статусу острова Зміїний, була зміна його значення в акваторії Чорного моря, пов'язана з відкриттям в 1980-х роках на шельфі поблизу острова покладів нафти та природного газу. Після того, як у 2001 році компанією ДАТ “Чорноморнафтогаз” було підтверджено наявність запасів вуглеводнів за 40 км на південь від острова, з прогнозним об'ємом 10 млн. тонн нафти та 10 млрд. м³ газу, питання розмежування морських просторів в Чорному морі набуло особливого підтексту [19].

Запаси вуглеводневої сировини залягають на глибині близько 2,5 кілометра на структурі «Олімпійська». У нижньому пласті виявлена високоякісна нафта, у двох інших – промислові запаси газу. Прогнозований об'єм родовища – 10 млн. тонн нафти і 10 млрд. м³ газу. За оцінками фахівців, рентабельність промислового видобутку при перекачуванні по трубопроводах може досягти 40% [8]. Хоча ці ресурси невеликі й за інтенсивної розробки можуть бути вичерпані протягом 2-3 років, проте, для України за нинішньої енергетичної кризи, вони є значно цінними. В цілому, згідно із програмою «Нафта і газ України», до 2010 р. в акваторії Чорного моря планувалося добути 55 мільярдів кубометрів газу. Значна частина цього обсягу залягає в районі о. Зміїного. Зазначимо, що румунська сторона вже експлуатує нафтове родовище на захід від Зміїного, звідки по дну моря прокладено трубопровід до нафтотерміналу неподалік від порту Констанца.

На сьогоднішній день освоєння нафтових і газових родовищ шельфу без залучення капіталу і технологій великих зарубіжних нафтовидобувних компаній не може проводитися самостійно ні Україною, ні Румунією. У 2005 р. до Румунії прийшов крупний іноземний інвестор – австрійська нафтогазова компанія OMV, яка купила 35% акцій головної газонафтової румунської компанії Petrom і підписала угоди про розробку шельфу не тільки в Румунії, але й в Україні [21]. Деякі фахівці бачать у цьому економічне підґрунтя зміни тональності в переговорах між Україною і Румунією у 2005 р. Таким чином, у питанні делімітації шельфу Чорного моря і освоєнні його ресурсів істотну роль починає відігравати міжнародний капітал і у майбутньому цей вплив буде тільки зростати [7].

Тож питання делімітації морських просторів залишалось невизначеним з 1997 р., коли був

підписаний базовий політичний договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією від 2 червня 1997 р. (т.зв. Великий договір, що набув чинності 22 жовтня 1997 р.) [6], який, у разі недосягнення згоди в міждержавних переговорах, передбачав звернення до міжнародних інстанцій [19]. У період з 1997 по 2004 роки відбулись 24 раунди переговорів на найвищому рівні та 10 зустрічей на рівні експертів, однак результатів досягнуто не було, тому 16 вересня 2004 р. Румунія звернулася до Міжнародного Суду [20].

Виходячи з особливостей справи «Морська делімітація в Чорному морі. Румунія проти України» та контексту рішення, прийнятого Міжнародним судом ООН, доцільно зауважити наступне:

1. Румунія, яка звернулася до Гаазького суду із позовом, та Україна, яка вирішила брати участь у судовому розгляді як відповідач, підтвердили юрисдикцію головного судового органу ООН у даній справі, і наперед визнали взаємоприйнятність його рішення.

2. Предметом розгляду суду було проведення лінії делімітації морських просторів Румунії і України, які знаходяться поза межами їх державних територій. Мандат суду обмежувався виключно врегулюванням лінії розмежування спірної території в басейні Чорного моря, і жодним чином не стосувався питання територіальних претензій або перегляду кордонів причетних держав.

3. Специфіка рішень Гаазького суду полягає в їх компромісному характері та застосуванні принципу компенсації при встановленні відповідного вердикту. У даному разі, спірна зона континентального шельфу була розподілена в пропорції 3:1 на користь Румунії, однак Україна, порівняно з Румунією, отримала удвічі більшу зону в районі делімітації.

4. Важливість прийнятого рішення пояснюється не лише зняттям політичного тла навколо питання делімітації морських просторів, а й прогнозованою фінансово-економічною вигодою, оскільки спірний характер неделімітованої зони блокував проведення розвідки шельфу і відповідних робіт, а також можливість залучення потужних міжнародних інвесторів для його розробки.

Незаперечним результатом розгляду питання морської делімітації Міжнародним судом ООН є усунення суттєвого подразника у відносинах України з Румунією, який протягом тривалого часу проектував негативний ефект на двосторонні відносини держав.

Однак, 3 лютого 2009 р., після оголошення рішення Гаазького суду і вгамування перших емоційних коментарів щодо його політичних наслідків, варто оцінити й інші, не менш важливі результати цієї справи для України.

Ціною питання судового розгляду була не лише морська територія в північно-західній частині чорноморського басейну, але, як вище зазначалося, й поклади вуглеводнів на шельфі [18]. Коментуючи результати розподілу акваторії зовнішніх вод у Чорному морі, і Румунія, і Україна робили особливий наголос на оцінці обсягів газових і нафтових покладів на приналежних їм делімітованих зонах. В офіційній заяві Міністерства закордонних справ Румунії щодо рішення Гаазького суду містилася інформація про перехід під юрисдикцію румунської сторони зони, в якій міститься приблизно 70 м.³ природного газу та 12 млн. т. нафти [19] та за офіційним повідомленням найбільшої нафтогазової компанії країни «Rompetrol Group», в найближчі 10 років вона інвестує в розвідку та розробку румунської ділянки шельфу острова Зміїний 500 млн. доларів, отримавши першу промислову нафту вже 2011 року [1].

В свою чергу, екс-міністр закордонних справ України В.Огризко заявив, що розвідані та перспективні запаси газу на українській частині шельфу Чорного моря становлять до 800 млрд. м.³, а нафти – до 52 млн. т. Крім того, до української частини шельфу перейшло 21 з 25 розвіданих родовищ.

При цьому, не слід забувати, що, поперше, це лише прогнозні цифри, які потребують серйозного додаткового аналізу, а по-друге, видобуток вуглеводневих покладів на шельфі є досить ресурсномістким процесом. Відтак, це вимагатиме належного техніко-економічного обґрунтування щодо його доцільності з погляду комерційних, технічних і фінансових аспектів, а також строку окупності вкладень.

Не ставлячи під сумнів рішення, прийняте Гаазьким судом у справі морської делімітації в Чорному морі та підтримуючи високий рівень міждержавних взаємин з Румунією, Україна в подальшому має ретельно відстежувати атмосферу найбільш чутливих аспектів відносин та активно використовувати всі наявні засоби превентивної дипломатії з метою упередження подібних тенденцій і продовження взаємовигідної співпраці з румунською стороною в усіх сферах, що становлять спільний інтерес. Зокрема, рішення Міжнародного суду ООН дозволяє обом державам, у разі взаємної зацікавленості, розпочати роботу з розробки та експлуатації ресурсів на шельфі [19].

В свою чергу, після оприлюднення в Гаазі вердикту Міжнародного суду ООН між Києвом та Бухарестом виникла нова дискусія щодо інтерпретації румуно-українського базового договору 2003 року. Деякі румунські політики почали заявляти про необхідність перегляду кордонів з Україною по річці Дунай [1].

В уявленні багатьох людей державний кордон — поняття постійне і незмінне. Про непо-

рушність радянських рубежів колись складали пісні, знімали фільми. Однак кордон, як і багато іншого, має властивість згодом змінюватися. Причому далеко не завжди завдяки розвалу імперій чи утворенню нових держав. Іноді це відбувається з прозаїчніших причин, наприклад, зміни природного ландшафту [9].

Таким окремим прикладом є суперечка навколо п'яти островів у гирлі Дунаю, що, за радянсько-румунським договором 1961 року, належать Україні. Румунська сторона наполягає на необхідності застосування принципу головного судноплавного фарватеру річки, що призвело б до перерозподілу островів на користь Румунії та змінило б існуючі між країнами кордони, але це суперечить принципу непорушності кордонів, зафіксованому в українсько-румунському базовому договорі. Позиція Румунії ґрунтується на твердженні, що договір про режим державного кордону (підписаний 1961 року) було укладено СРСР «з позиції сили». Бухарест пропонує внести доповнення до цього Договору, наслідком яких має стати уточнення проходження лінії кордону на Дунаї. Звісно, такий розвиток подій не відповідає національним інтересам України, адже це призведе до передання низки українських островів Румунії [11].

Найбільш відомим в цьому сенсі український острів, на який намагається претендувати Румунія, став о. Майкан, по якому проходить державний кордон і який розташований в дельті Дунаю між румунським містом Кілія та українським Вилкове [1].

Українська дипломатія та науковці, в свою чергу, бачать логіку та обґрунтованість формування сучасного міждержавного кордону наступним чином. 15 вересня 1947 р. набув чинності Паризький мирний договір з Румунією, який встановив сухопутну ділянку українсько-румунського кордону (включаючи кордон по р. Тиса, Прут та Дунай). Цей договір підбив підсумки Другої світової війни і встановив основи повоєнного територіального розмежування в Європі. Разом із цим, Паризький мирний договір лише загально окреслив кордон України з Румунією. Для його делімітації на картах великого масштабу та демаркації на місцевості 4 лютого 1948 р. між урядами СРСР та Румунії було укладено Протокол про уточнення проходження радянсько-румунського кордону [12].

Нагадаємо, що у відповідності до Протоколу про визначення лінії державного кордону між Румунією та СРСР, підписаному 1948 р., о. Майкан належить Україні, на що також вказується у прикордонній документації, розробленій у 70-х роках. Виходячи з міжнародного права, кордон між державами, який проходить по прикордонних річках, визначається по серединній лінії фарватеру, якщо сторони не домовилися про інакше. На момент укладання угоди Майкан зали-

шався на українській території. З часом фарватер, що проходив між румунським островом Бабин та Майканом, обмілів, і судна почали курсувати між Майканом та українським берегом [1].

Претензії Бухареста зводяться до того, що через забруднення фарватеру з боку Кілії лінія державного кордону змістилася до української берегової лінії. Відтак, на переконання румунської сторони, виникла необхідність переносу кордону слідом за лінією фарватеру, що потягло б за собою втрату Україною острова Майкан. Крім того, за даними Державної прикордонної служби, під час однієї з двосторонніх зустрічей, присвяченої визначенню держкордону по прикордонних річках, румунська сторона надала ортофотокarti проходження лінії кордону, де було вказано, що Майкан належить Румунії. Пізніше Румунія ці документи відкликала, але запропонувала продовжити обговорення цього питання в ході наступних зустрічей.

Питання про зміну лінії державного кордону, зважаючи на капризність дунайської дельти, є дискусійним. Поки що румунська сторона не винесла його на розгляд міжнародного суду. Однак, на переконання народного депутата України Г.Задірки, поступатися добровільно островом не можна, адже якщо замулиться фарватер нижче за течією, між островом Бабин та Єрмаков, його також доведеться віддати Румунії. В даному територіальному спорі присутня й економічна складова, заявив Г.Задірко. За його словами, з тих пір, як Україна побудувала глибоководний вихід з Дунаю у Чорне море через гирло Бистре, все більше суден віддають перевагу йти по ньому, а не румунськими протоками, адже українці беруть за прохід дешевше.

Якщо ж кордон перенести, судноплавний коридор стане спільним, і гроші доведеться ділити навпіл, підкреслює народний депутат [17]. У відповідь на заяву Г.Задірки МЗС Румунії зазначив, що дане питання не має прямого зв'язку зі створенням українською стороною глибоководного судноплавного каналу в дельті Дунаю.

Однак, більшість українських експертів сходиться на думці, що однією з першопричин висунення територіальних претензій до України є економічний чинник, адже між Україною та Румунією триває жорстка конкуренція, зокрема, за розробки вуглеводневих ресурсів на Чорноморському шельфі, а також за судноплавні канали в дельті Дунаю. Введення Україною в експлуатацію каналу Дунай – Чорне море в гирлі Бистре (3,1 км.) позбавило Румунію статусу монополіста в цій сфері, створило альтернативу румунським каналам для річкових перевезень і складає значну конкуренцію, оскільки вартість проходження територією українського транспортного шляху нижче за румунську на 40% [1]. Контроль над дунайським транзитом є чітким пріоритетом розвитку морських транспортних коридорів [20].

Крім того, проходження суден каналом в гирлі Бистре є цілодобовим, двостороннім та регульованим, тоді як рух через румунські канали є одностороннім і здійснюється лише у світлий час доби.

Зазначимо, що румунська сторона виступала з різкими протестами проти будівництва каналу, наголошуючи, що це призведе до підняття рівня води, що завдасть екологічної шкоди Дунайському басейну. В свою чергу, Бухарест неодноразово порушував питання про канал в ЮНЕСКО та міжнародній комісії з захисту річки Дунай, а також заявляв про намір звернутися до Міжнародного суду ООН в Гаазі [1].

З румунської точки зору, проблема полягає в тому, що роботи ведуться на території Дунайського біосферного заповідника. Слід зазначити, що канал майже повністю проходить за межами цього заповідника, за винятком невеликої частини в районі гирла Бистре. На цій ділянці роботи щодо заглиблення дна проводяться в обмеженому обсязі і тільки в базовій частині з найменшими можливими втратами для навколишнього середовища [20]. В той же час, даний проєкт відповідав прийнятому у вересні 2001 р. Європейською комісією документу «White Paper on transport policy. Time to decide», де було визначено транспортні перспективи ЄС до 2010 р.

Внаслідок війни в Югославії перевезення через Україну скоротилися в десятки разів. В цей час український флот був практично витиснутий з регіонального ринку перевезень. Головні потоки переключились на румунський Сулінський канал. Тому 26 серпня 2004 р. президент Л.Кучма дав команду відновити судноплавство в українській частині дельти Дунаю. Володіючи багатководним Калійським рукавом, де розташовані порти Рені, Ізмаїл, Кілія, Вилково, Усть-Дунайськ, Україна знову отримала вихід через Дунай в Чорне море.

Такою ж складною є і ситуація зі зміною русла річок і на Закарпатті [11]. Вся річкова система області належить до басейну р. Тиси [4] (9,5 тис. потоків і річок). Закарпатська область, має державний кордон загальною протяжністю понад 467 км. із чотирма країнами Центральної Європи. Зі Словаччиною (98,5 км), Угорщиною (130,0 км) та Польщею (33,4 км) кордон вже делімітовано, зате з Румунією (205,4 км – це третина всього кордону між Україною і Румунією) поки ні. Причина тому – спірні питання навколо острова Зміїний і русла Дунаю [9].

Вздовж 107 км по р. Тисі проходить державний кордон, в тому числі на ділянці 65 км – між Україною та Румунією, а на ділянці 42 км – між Україною та Угорщиною. Річка Тиса є найбільшою притокою Дунаю [13].

Часті паводки, окрім матеріальних збитків, завдають Закарпаттю ще й проблем з кордонами. Особливо українсько-румунським. Вітчиз-

няні спеціалісти кажуть, через стихію кордон «плаває», і через це потерпають як люди, котрі живуть поряд, так і різні служби, що мають охороняти кордони. Мова власне про те, що за угодами, кордон між двома країнами проходить по фарватеру Тиси, а Тиса нерідко змінює русло і, відповідно, змінюється лінія кордону.

Міждержавні угоди про те, що саме Тисою проходитиме кордон між Україною і Румунією та частково між Україною й Угорщиною, були ухвалені у 1961 р., і від того часу практично не переглядалися [16]. Відповідно до цього документа, на ділянці Рахівського і Тячівського районів держкордон між двома державами проходить по середині русла Тиси. Однак це русло, як і будь-якої іншої річки, згодом змінюється, а в деяких місцях і роздвоюється. Недалеко від сіл Грушево і Солотвино Тячівського району ширший у минулому (а отже – головний) рукав Тиси біля українського берега поступово міліє, а біля румунського – розширюється [9].

Особливо зміна русла Тиси дошкуляє людям, котрі живуть у прикордонні. І це зрозуміло: не встиг землю обробити, як вона вже кудись поділась, або ж лиш приватизував, та вже нема на чому працювати, а в документах земля значиться [16].

Головна причина зміни русла ріки — паводки, що відбуваються тут по кілька разів на рік. Тільки-но в горах різко тане сніг чи випадає велика кількість опадів, вода в річці піднімається і починає розмивати більш слабкий берег. Географічно так склалося, що нижчий (а отже, слабший) берег — український. Він поступово і відходить углиб нашої території, вивільняючи від води румунську. З 1961 р. таким чином Україна втратила приблизно 270 гектарів землі. Точніші дані будуть відомі лише після делімітації кордону.

Інтенсивній зміні русла Тиси особливо сприяв катастрофічний паводок листопада 1998 р. У ті дні бурхлива вода змила кілька кілометрів контрольної-слідової смуги і загороджувальної огорожі. Втраченими виявилися навіть декілька прикордонних стовпів. В свою чергу, процедура їхнього відновлення — досить тривала, що потребує залучення топографічних служб обох країн і внесення змін у демаркаційні документи 1961 р. [9].

Отже, Україна, як ніхто, зацікавлена в подальшому якнайшвидшому і повному облаштуванні своїх кордонів, виходячи з власних державних інтересів та з розвитку стабільних і добросусідських відносин зі своїми сусідами. Вона послідовно прагне до створення так званого поясу добросусідства шляхом правового оформлення державного кордону [15].

Безумовно, було б самообманом приховувати, що між країнами і в подальшому зберігатиметься певний рівень конкуренції, особливо

щодо економічних проектів у гирлі Дунаю та в басейні Чорного моря [22]. Це подразник, який безпосередньо позначатиметься на атмосфері взаємовідносин. Але все залежатиме від того, наскільки країни готові дотримуватися чесних правил гри як в економіці, так і в політиці, особливо на тлі складних процесів, політичних трансформацій, які відбуваються в обох країнах. Щодо українців, то ми повинні бути переконані, що за будь-якої ситуації ніхто не повертатиметься до проблем двосторонніх відносин, які вже знайшли своє вирішення в укладених угодах [23].

Отже, з точки зору перспективи подальшого співжиття України та Румунії слід відзна-

чити, що, незважаючи на складну історію, наявні труднощі і проблеми, двосторонні відносини неухильно вступають у фазу взаємовигідного розвитку [5]. Геополітичне становище України та Румунії, історичні зв'язки, мають сприяти не лише зміцненню економічних і політичних відносин, але й спонукати обидві країни до пошуків нового виміру співробітництва як на регіональному, так і на міжнародному рівнях. Добросусідська співпраця між Україною та Румунією відкриватиме нові шляхи для започаткування та реалізації спільних ініціатив, які відповідатимуть інтересам обох держав.

1. Білан І. Підводні течії українсько-румунських відносин. - режим доступу: <http://www.ucipr.kiev.ua/modules.php?op=modload&name>
2. Гакман С. Сучасні аспекти українсько-румунських відносин. - режим доступу: http://www.uames.org.ua/index.php?option=com_content
3. Географо-правовые аспекты процесса расширения Европейского Союза. - режим доступу: <http://geoinf.jinonet.ru/?section=groups>
4. Геренчук К.І. Природа Закарпатської області Поверхневі води - режим доступу: <http://www.geoknigi.com>
5. Глебова Г. Українсько-румунські відносини на сторінках періодичних видань (1991-2008 рр.) // Інтернет часопис «Дискорпус». - 2009.- режим доступу: <http://discorpus-info.at.ua/news/2009-05-02-15>
6. Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією: ратифікований Законом № 474/97-ВР від 17.07.97 - режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?code=642_003
7. Дьяков О. А. Україна-Румунія: проблема делімітації континентального шельфу та виключних економічних зон/ Стратегічні пріоритети. - №4(5). - 2007. - режим доступу: http://old.niss.gov.ua/book/StrPryor/St_pr5/24_Dyakov.pdf
8. Жуган А. Румыния: адвокат или прокурор?: Мнение украинского эксперта. - режим доступу: <http://www.tiras.ru>
9. Козак В. 270 Гектарів уже втрачено на кордоні з Румунією // Дзеркало тижня. - №42. - 27 жовтня 2001. - режим доступу: http://dt.ua/POLITICS/270_gektariv_uzhe_vtracheno_na_kordoni
10. Кравченко В. Останній раунд // Дзеркало тижня. - №35. - 20 вересня 2008. - режим доступу: http://dt.ua/POLITICS/ostanniy_raund-54854.html
11. Крапівін О. Євроатлантична складова зовнішньої політики України – погляд із сьогодення / О. Крапівін // НАТО, Європа та проблеми регіональної безпеки у глобальному світі: Матеріали осінньої академії НАТО, м. Донецьк, 24-26 жовтня 2006 р. – Донецьк, Донецький національний університет, 2006. – С. 54-61; Партнерство заради безпеки: досвід країн НАТО та українська перспектива? / За загальною ред. О.І. Соскіна. – К.: Вид-во «Інститут трансформації суспільства», 2007. – 336 с.; Гриневецкий С. Нелюбовный треугольник / С. Гриневецкий // Зеркало недели. – 2009. – № 14 (742). – 21 апреля.
12. Круглашов А., Герман М. Проблемні питання сучасних українсько-румунських стосунків. - режим доступу: <http://dc-summit.info/proekty/ukraina-rumunija-moldova/1347-problemni-pitannja-suchasnih-ukrainiskorumunskih-stosunkiv-1.html>
13. Мала гідроенергетика Закарпатського регіону. - режим доступу: http://www.cdie.gov.ua/index.php?option=com_content&task=view&id
14. Окремі аспекти українсько-румунських відносин в сучасних умовах - режим доступу: <http://forumn.kiev.ua/2009-04-83/83-08.html>
15. Парахонський Б.О., Гончар М.М., Кузнецов В.Л., Маляров В.О., Маначинський О.Я., Москалець О.П. Стратегічні інтереси України в країнах чорноморського регіону та проблеми національної безпеки // Адміністрація президента України Національний інститут стратегічних досліджень - Серія "Зовнішньополітичні стратегії". - Випуск 7. - режим доступу: <http://eu.prostir.ua/library/1545.html>
16. Петерварі .Н Через норовливу Тису, яка постійно змінює фарватер, Україна втрачає угіддя та отримує масу проблем // Закарпатська правда. - 26 грудня 2010. - режим доступу: <http://karpatnews.in.ua/news/9609>
17. Румунія зацікавилася українським островом на Дунаї. - режим доступу: <http://tsn.ua/ukrayina/rumuniya-zatsikavilisya-ukrayinskim-ostrovom-na-dunayi.html>
18. Силіна Т. Ахіллесів острів // Дзеркало тижня. - №6. - 17 лютого 2007. - режим доступу: <http://dt.ua/ARCHIVE/ahillesiv>
19. Скляр А. 3:1 на користь Румунії - режим доступу: <http://uaforeignaffairs.com>

20. Тригуб П.М., Плетенчук Г.В. Територіальні суперечності між Україною та Румунією в контексті євроатлантичної інтеграції. - режим доступу: <http://lib.kma.mk.ua/pdf/naukpraci/history/2010/>
21. Украина согласна поделиться. – режим доступу: <http://www.ukrindustrial.com/publications>
22. Україна – НАТО - режим доступу: <http://www.ukraine-nato.gov.ua/nato/ua/publication/contentm>
23. Україна — Румунія: правовий захист кордонів України як проблема національної безпеки. - режим доступу: <http://pidruchniki.com.ua/>
24. Україна–Румунія–Молдова: історичні, політичні та культурні аспекти взаємин у контексті сучасних європейських процесів: зб. наук. пр. – Чернівці, 2006. – С. 130–132.
25. Чорна Н.В., Підгірна В.Н. Сучасний стан та перспективи розвитку українсько-румунських відносин. - режим доступу: [режим доступу: http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2010/Economics](http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2010/Economics)

РЕЗЮМЕ

УКРАИНСКО-РУМЫНСКИЕ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫЕ ПРОТИВОРЕЧИЯ: ИСТОРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ И СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ

Безега Т.М. (Ужгород)

Целью данной статьи является выяснение цели украинско-румынских территориальных противоречий. В исследовании обращается внимание, что одной из первопричин выдвижения территориальных претензий к Украине есть экономический фактор. Между Украиной и Румынией длится жесткая конкуренция, в частности, за разработки углеводородных ресурсов на Черноморском шельфе, а также за судоходные каналы в дельте Дуная и постоянное изменение русла реки Тисы. Автор делает вывод, что Украина как никто, заинтересованная в дальнейшем быстрейшем и полном обустройстве своих границ, исходя из собственных государственных интересов и из развития стабильных и добрососедских отношений со своими соседями в т.ч. и с Румынией.

Ключевые слова: Украина, Румыния, территориальные претензии, граница, о.Змеиный, Черное море, дельта Дуная, р. Тиса.

SUMMARY

UKRAINIAN-ROMANIAN TERRITORIAL CONTRADICTIONS: HISTORICAL ANALYSIS AND MODERN STATE

T. Bezeha (Uzhhorod)

The purpose of this article is finding out of reasons Ukrainian-Romanian territorial contradictions. Attention applies in research, that one of primary causes of advancement of territorial claims against Ukraine there is an economic factor, in fact a hard competition lasts between Ukraine and Romania, in particular, for developments of hydrocarbon resources on the black Sea shelf, and also for the navigable ductings in the delta of Danube and permanent change of river-bed of the river of Tisi. An author draws conclusion, that Ukraine as nobody, interested in future most rapid and complete oblashtuvanni of the scopes, coming from own state interests and from development of stable and good-neighbourly relationships with the neighbours including and with Romania.

Key words: Ukraine, Romania, territorial claims, border, o.Zmeiny, the Black Sea, the Danube Delta, Tisa.

УДК 327 (438+437.6+437.1+439): 339.92 (477)

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА КРАЇН ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ У СТАНОВЛЕННІ ПРИКОРДОННОЇ ТА МІЖРЕГІОНАЛЬНОЇ СПІВПРАЦІ З УКРАЇНОЮ

Сергієнко Т. С. (Ужгород)

В статті досліджено питання формування регіональної політики у країнах Центрально-Східної Європи у форматі встановлення прикордонної та міжрегіональної співпраці країн Вишеградського блоку і України.

Ключові слова: Європейське Співтовариство, Вишеградська група, Україна, Європейська політика сусідства, Східне партнерство, Вишеградський Фонд, Карпатський єврорегіон, регіональна політика, транскордонне співробітництво.

В процесі трансформації суспільно-політичних, соціально-економічних та культурних відносин в 90-х роках ХХ – початку ХХІ

століть у країнах Центрально-Східної Європи (ЦСЄ) і розширення Європейського Співтовариства (ЄС), найбільше з яких відбулось 01 травня